

Ko je leto umiralo . . .

Spisal Štefan Levkós.

isok, strm holm se spenja iz tesne dolinice; vrh holma počiva vasica Smrečje.

Osamljeno je bilo Smrečje na Silvestrov večer, zapuščeno in zasneženo do slemen. Semtertja je strmelo izpod visoke strehe začudeno okno v noč — oziralo se je kakor globoko, črno oko po dolini, po holmih naokrog, po vasicah in po cerkvah na gričih.

Vsenaokrog je bilo tiho in mirno; — vse je bilo odeto z volnenomehko zimsko odejo.

Noč je bila jasna in svetla, da se je moral iz srca radovati samotni popotnik, ki je romal po dolini bogve odkje in bogve kam. —

Visoke smreke so stražile nad vasico; zadnja hiša, ki je skoro samevala najvišje na holmu, se je stisnila pod široko vejevje smrek, kakor se stisne preplašena piška koklji pod krila. In veje, s snegom nadebelo obložene, so se sklonile nizko nad hišo, kakor bi jo hotele varovati bogve česa nevidnega, nepoznanega, neprijetnega. — Od časa do časa je zastokala veja, zaječala je kakor v nemirnem snu; z veje je zdrknila kepa snega, zakotalila se po strmi strehi in se izgubila na tleh v beli sneženi plasti; z njo se je razgubil preplašen jek v noč; samo za hip je motil tišino in se zopet hipoma potopil vanjo. —

Hiša pod smrekami je bila izmed najlepših, izmed najpremožnejših v vasi. Streha je bila sicer slamnata, a hiša je bila zidana iz kamenja in iz slamnate strehe se je dvigala v pročelju lepobobeljena stena z dvema rdečima oknom; med oknom je bil z okorno roko naslikan sv. Florijan. Pred hišo je bila drvarnica, za hišo kašča, nekoliko niže dva velika kozelca, na drugi strani tik hiše hlevi, polni leporejene živine.

Hiša in vsa poslopja okoli so bila zasnežena do robov strmih streh. Od hiše do drvarnice je bil sneg naširoko odmetan, hišna vrata so bila zaprta.

Tiha noč, ki je snivala nad hišo, nad vasjo, nad vso pokrajino, je bila tako krasna, tako blažena, tako veličastna, da bi človek pokleknil pred njo, da bi razprostrl roke, da bi dvignil oči in se zasanjal v nemiren trepet zvezd; zamislil bi se v trenutke sladke blaženosti, v momente, ki jih je živel morda v resnici, morda samo v sanjah, v hipe, ki so bili in jih ni več; v sanje in upe, ki bi se mu zazdeli ob treznem, jasnem dnevu prazni in nespametni, v sanje, ki jih je vedno skrival, ker se jih je sramo-

val, v upe in nade, ki se je tako pogosto igral z njimi, ker jih je tako ljubil.

Bilo je, česar ni več. — Upal je, da se mu uresničijo vse sanje, da se mu izpolnijo vse nade, da mu oživijo vsi tisti sladki trenutki, vsi blaženi momenti, vsi hipi radosti, a prišla je zadnja noč, noč spoznanja in prevar; mnogo upov se je poslovilo, se poslavlja nocoj za večno; za vsemi upi ostajajo le grenki spomini, kakor mračne sence, in porajajo se nove, pošastne prikazni, ki bi jih človek rad ljubil in sovražil obenem: strah in novi upi polnijo srce, oči pa strmijo v zvezde in sanjajo čudne sanje — a ni odgovora vsemu hrepenenju in vsemu pričakovanju, ki poganja nove kali iz razpalih razvalin.

Pozabilo je srce vseh izpolnjenih upov in nad, pozabilo vse užite radosti in sedaj premišljuje le grenke prevare — in trepeče pred nepoznano prihodnostjo. — —

V zadnji hiši za vasjo je sedela tistega večera na peči stara žena; njen hrbet ni bil še sključen, a njeni lasje so bili že popolnoma beli, njen obraz razoran od skrbi in bridkosti — pisalo je po njem življenje, pisalo je trpljenje svojo neprijetno povest.

Oči je imela zaklopljene, roke sklenjene v naročju; med koščnimi prsti je počival rožni venec in tudi njene ustnice so počivale — samo njene misli niso počivale. Romale so daljne, lepe poti, lepe in prijetne, pa so se neprestano vračale na strme klance, po katerih se je srce pri vsakem koraku polnilo z grenkostjo in žalostjo. Ta grenka žalost, porojena iz bridkosti polnih skrbi, iz neprijetnih razočaranj, je bila razlita čez ves obraz — plakala je tih, neviden jok ob ostrozarezanih ustnicah, jokala je suhe, nevidne solze v očeh, ki so se od hipa do hipa odprle. — Neskončno globoke, črnokostanjeve, lepe oči! Videle so že mnogo življenja — ne velikega življenja, polnega šuma in hruma, polnega strasti in greha, ki se šopiri v razkošju, ampak tihega, skromnega življenja, ki se skriva po beraških kočah, po skromnih vaseh, po globokih srcih; videle so te oči mnogo takega življenja, lastnega mnogo in mnogo tujega; — čutilo ga je srce in ga živelo. — Tih, neviden jok je plakal v teh očeh, ki so tolikokrat žarele v radosti — in še večkrat kopale se v solzah; — tih, neviden jok ob ustnicah, ki so se tolikokrat smejale v nepritajenem veselju.

Romale so misli v daljne čase in v tuje kraje, izgubljale so se po neznanih potih, vračale se; nji-

hovemu romanju ni bilo mirnega cilja — vračale so se v skrbi in bridkosti polno srce; tam so bile doma, bodisi z radostjo, bodisi z bridkostjo združene. —

Krog peči je sedela družina; gospodar je molil naprej rožni venec, drugi so mu odgovarjali; otroci so spali na peči krog stare matere.

„Francka, stopi v kuhinjo in vrzi dve poleni v peč; postalo je že mrzlo; glej, mati se kar tresse!“ je izpregovorila gospodinja in popravila glavico mali hčerki, ki jo je držala v naročju.

„— Blažen je sad tvojega telesa, Jezus, ki je za nas težki križ nosil!“ je odmolil gospodar in zagodrnjal obrnjen proti gospodinji: „Že davno bi se lahko grela na bolj topli in gosposki peči; prav ji je! — Češčena Marija — —“

Mati je ulovila te grenke besede sinove in jih z žalostjo zaprla v svoje srce.

„— Ki je za nas težki križ nosil!“ —

„O Bog, ki si sam izkusil težo križa, daj mi milosti, daj mi moči, da ga bom tudi jaz s potrpljenjem nosila, da ne omagam pod njim, pod njegovo neznosno težo, — da ga prinesem na Golgoto. — Daj mi, da do dna in potrpežljivo izpijem kelih trpljenja, svojega grenkega trpljenja. — Daj, da ga kmalu izpijem, ki ga tako dolgo pijem. — O moj Bog, usmiljenja in tolažbe!“ —

Iz globokega in neusahljivega vira sta se potočili dve grenki solzi. — Z velo roko si je obrisala oči in se zamislila daleč, daleč nazaj. —

Bil je še njen pokojni mož živ; dober in priden gospodar je bil, s svojo neutrudljivo marljivostjo je dvignil ugled in dobrostanje hiše. Tri otroke so imeli, eno hčer in dva sinova. Hči se je poročila; vzela je debelega, bogatega moža, ki je imel v trgu veliko trgovino in mnogoobiskovano gostilno. Starejši sin je bil odločen za gospodarja; mlajšega so hoteli imeti gospoda, tako so sklenili, tako se je zgodilo; poslali so ga v Ljubljano.

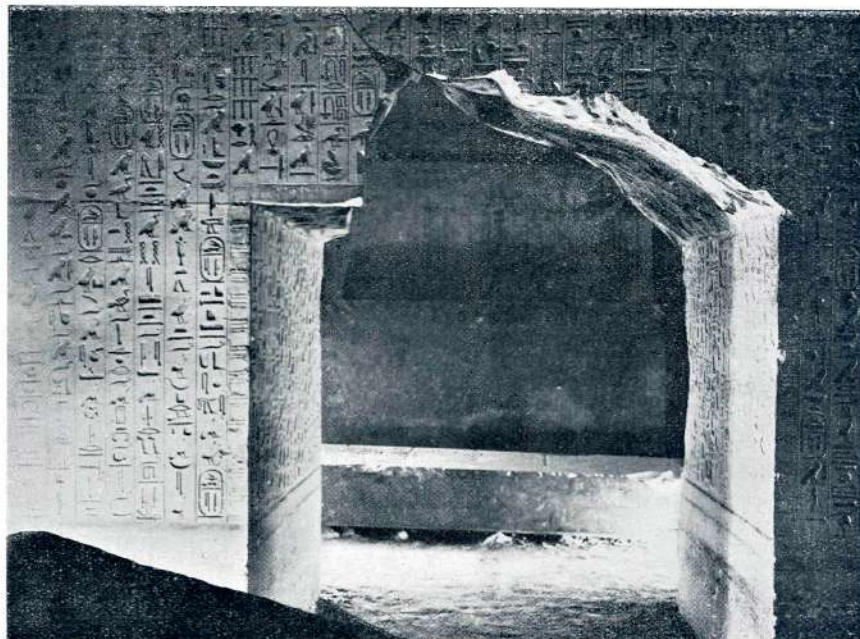
Zgodilo pa se je, da je oče umrl; precej let je morala mati upravljati posestvo s pomočjo starejšega sina.

Dobro se je učil Ivan v šolah in dobro je napredoval; učitelji so ga hvalili, da je nadarjen, priden; hvalila ga je gospodinja, da je pameten in ubogljiv. Materi se je srce smejalo radosti, ko je

slišala take besede; obraz ji je žarel veselja, ko je pripovedovala doma sosedom, kako priden je njen sin, kako ga imajo vsi radi — še toliko in toliko let, pa bo pel novo mašo pri fari, kjer je ni od pamtiveka nihče pel. Prijazne in ljubeznive sosede so ji natihem iz dna srca zavidale to nepopisno srečo. — —

Sčasoma pa je prišlo drugače. Kolikor bolj je Ivan rastel — prišel je že do četrte gimnazije —, toliko bolj čuden se je dozdeval materi.

Izgubljal se je po cele poldneve; večkrat se je s puško skrivaj plazil po grmovju in včasih res prinesel zajca ali jerebico s seboj, navadno pa je preležal po cele ure v šumi; ko se je vrnil domov,

MRTVAŠKA SOBA V PIRAMIDI KRALJA UNASA

je bil tih, redkobeseden, malobrižen, včasih zlovoljen, občutljiv za vsako malenkost, siten. Koncem tistega leta je morala preslišati mati že mnogo pritožbo; ginila je marljivost, ginila ubogljivost.

Začetkom prihodnjega leta je zapustil Ljubljano, ker mu v šoli ni šlo več gladko, in se preselil v Novo mesto.

S tem je začelo njegovo nemirno, brezciljno romanje in njegovega romanja žalostno prokletstvo.

Kakor nemir ciganske krvi se je zbuvalo v njem; ni mu dalo miru in pokojnega obstanka; vleklo ga je v tujino, mikali so ga nepoznani ljudje, vlekli so ga tuji kraji. Čudovita, neodoljiva sila tega nemirnega hrepenenja, ki ga je vleklo iz kraja v kraj, sila, ki se je ni jasno zavedal in ki se ji ni mogel in znal ustavljati, ki ni mnogo premišljeval o njej,

ampak se ji le slepo vdajal, je rodila nestalnost njegovega značaja in njegove volje, rodila je prokletstvo njegove usode, ki je njemu samemu tako ugajala.

Pod vplivom novih vtisov in novih razmer, v katerih se je polegel za hip nemir hrepenenja, se je loteval z vedno novim veseljem in novo odločnostjo dela, a kmalu se je vselej kakor prenapet lok zlomila sila njegove energije — padel je v brezdelje, v lenobo. — Istočasno, kakor je izginilo veselje do dela, se je zbudilo v srcu nemirno hrepenenje, ki ga je vleklo iz brezdelja in enoličnosti, iz dolgočasja razmer v tuje, v novo, v nepoznano. — In tako je romal od leta do leta, od semestra do semestra — iz mesta v mesto, z gimnazije na gimnazijo. Preromal je domovino in pol Hrvaške, zaneslo ga je celo v Beligrad, kjer se je mudil nekaj dni, in se vrnil čez mejo.

Mati je imela denar, zato ga je lahko podpirala in on je lahko romal in trosil denar, ki ga je imel vedno dovolj.

Ko se je enkrat naveličal razmer, kjerkoli in kadarkoli, ko je izginil ves čar tujine, ko je izgubil vse veselje do dela, je začel zahajati v gostilno, ker drugam ni vedel kam; mesta ni ljubil in tudi njegove okolice ne, v naravi mu je bil ljub in drag edinole gozd — teman, gost, skrivnostno šepetajoč; tudi družbe ni ljubil preveč, ne glasne in razposajene in tudi puste in dolgočasne ne.

Dvignil se je, se napotil v gostilno, prišel je v zakajeno klet, sedel za mizo in pil. — —

Dolgo je romal in mnogo preromal, dolgo je študiral in malo preštudiral in napravil koncem koncev nekje na Hrvaškem zrelostni izpit. — Ljudem se je zdelo škoda talenta, ki se je počasi pogubljal.

Mati je doma jokala, pisala pisma, orošena s solzami; pošiljala je denar radega srca in težke duše.

Sosede je niso več pomilovale, v svoji škodoljivosti so se ji samo še natihem smejale.

Ko je prihajal na počitnice, je bil vedno bolj čuden, najbolj čuden v zadnjem času in v zadnjih počitnicah po maturi.

V prejšnjih letih ga je mati včasih vprašala:

„Ivan, ali kmalu dovršiš latinske šole?“

„Kmalu, čez leto časa.“

„Res, čez leto? Veš, pa se moraš učiti, ljudje pravijo, da nisi več priden in da se potepaš vedno okrog, da ne boš prida.“

„Ali ni dobro, da vidim in izkusim malo sveta; stane Vas pa tu ali tam vedno isto. Če se Vam zdi pa denarja škoda, pridem domov, za hlapca Vam bom.“

„Čemu si tak? Saj veš, da ti rada dam in da ti rada privoščim; tudi svet je dobro da vidiš, le da bi tvojim študijam to ne škodovalo; pravijo,

da je po svetu tudi mnogo slabe družbe. Veš, Ivan, pravijo tudi, da preveč piješ —“

„Ali mi ga je kdo nevoščljiv!“

„Jaz ti ga prav rada privoščim tu doma, ko nimaš dela, in tudi v šolah ti ga privoščim, samo ne preveč, ni mogoče študirati, in ako bi hotel kdaj —“

„Eh, pustite me s svojimi pridigami!“

Obrnil se je in odšel; vrnil se je navadno pozno v noč. — Ko so odšli v hiši že vsi spat, je sedela mati oblečena na postelji; ni jokala, preveč jo je tiščalo v grlu, le oči so bile vlažne in zalite s solzami. In čakala je mati, da je dočakala sina v pozni uri.

„Si morda lačen, Ivan?“

„Ne.“ — Odšel je brez pozdrava v svojo sobo.

Tako se je godilo v prejšnjih, tako se je godilo večkrat v zadnjih počitnicah. In ko so vsi čakali, kam se odloči, ni on niti mislil o tem; zahajal je pogosto na pošto; gostilno so imeli tam in dve hčeri; ljudje so govorili, da ne pojde nikoli v bogoslovje, da že radi poštarjevih ne; njega pa so toliko brigale poštarjeve kakor vsaka druga, ki jo je srečal na cesti, pogledal in se morda pošalil z njo, če je imela lepa lica in lepe oči, in šel dalje in pozabil. On je hodil na pošto samo v gostilno.

Ko se je nekoč izprehajal za hišo in čistil mladozasajene smreke, — smrekovi nasadi so ga vedno veselili —, ga je vprašala mati:

„Ivan, dva meseca si že doma, pa se nisi še nič odločil, kam pojdeš? Treba ti bo pač marsikaj pripraviti.“

„Česa mi je treba? Kakor sem živel dosedaj, bom živel lahko še naprej. Samo tega ne mislite, da pojdem v lemenat!“

Ko je prišel njegov čas, se je odpravil in odšel in se vpisal v pravoslovje. — Štiri leta je bil vpisan v pravoslovje, a že konec drugega leta se je pravoslovja, sveta, življenja in brezdelja tako naveličal, da se je zamislil globoko v sé — in se odločil vstopiti v bogoslovje. Dvakrat je poizkusil, dve leti zaporedoma; prvič se je obrnil mesto v bogoslovje kar naravnost na univerzo nazaj; ni bil še dovolj trden njegov sklep, šibak je bil in neodločen kakor on sam in njegova volja; ko se je hotel drugič odločiti, sta prišla z župnikom nekoliko navzkriž, pustil je vse skupaj in se vpisal na trgovsko akademijo.

Sklenil je resno delati in je tudi res delal, a le malo časa; ni bilo več dovolj moči, ni bilo več dovolj energije in resnosti, ubil jo je v brezdelju in v svojem ciganskem romanju. — Sklenil je, kakor stoinstokrat, lotil se je, kakor navadno, nič dovršil, kakor nikoli.

Čim bolj je ginila njegova resna volja in pešala njegova energija, čim bolj se je potapljajal v brezdelje, tem bolj neznosno mu je postajalo; v takih razmerah

mu je bila krčma edina rešitev. Dvignil se je in šel in pil in pozabil na vse in se vživel v nov svet, v novo življenje.

Ko je včasih romal po ulicah kakor truden romar, ki se mu je že zmeglil pogled, ki so mu opešale noge, je srečal mlad, cvetoč obraz, dvoje krasnih lic, dvoje oči, polne čudovitih skrivnosti, polne nepoznane sladkosti. Prikazen je izginila, tisti obraz s tistimi očmi pa je ostal pred njim; in še potem, ko se mu je že izjasnil pogled, ko so stopale noge trdnih korakov, ko je bila glava lahka in trezna, so vstali v duši tisti obrazi in tisti spomini, bogve kje in bogve kdaj pobrani, in čuden nemir se je budil v duši; čudovite prikazni so plesale pred njim, prikazni z obrazi in očmi brez primere, ki so se mahoma izpreminjale v pošastne vešče.

Ni bilo več moči, ni bilo več sile, ki bi posegla v ta nemir, v ta kaos, ni bilo več volje, ni bilo več odločnosti. — Ni mnogo premišljeval, šel je in pil.

In kolikor bolj je pil, toliko bolj se je budilo v njem nekaj tujega, nepoznanega, nekaj neprijetnega; kolikor bolj se je trudil potopiti v vinu kal tega nepoznanega, neprijetnega, toliko bolj je poganjala.

Zbudilo se je v srcu včasih tako silno, tako grozno, da mu je zastajala kri. Zastala je za hip in mu zavrela potem v naglem, nerednem utripanju. Ves se je tresel. Vstajale so pred njim pošastne prikazni; bežal je pred njimi, skrival se; nič ni pomagalo, niso mu dale miru ne v noči, ne v temi.

Nekega jutra je zbolel; prenesli so ga v bolnišnico, kjer je ležal nad dva meseca. Bolezen ga je nekoliko iztrežnila; ko je prišel domov, je rekel materi, da misli resno na bogoslovje. Razveselila se je mati te novice, a ni se je mogla radovati iz polnega srca; nekaj je ostalo na dnu — kakor kaplja grenkega pelina v čaši medu, kakor bojazen v upanju.

Šel je res, kakor se je bil odločil, in se resno lotil dela in nekaj časa delal in bil srečen in miren — eno — dve leti; naposled pa se je naveličal, ni mu bilo prestat, — zbudilo se je v srcu.

„Pošljite mi denarja, da grem odtod! Zapustiti moram ta kraj, te ljudi, potem bom zopet lahko delal, lahko bom srečen!“

Prišla je mati, — dolga je bila pot, — jokala je, prosila ga — in on je bil tako mehak:

„Glejte, tako in tako se mi godi; imejte usmiljenje, saj bom študiral dalje bogoslovje, samo dajte mi denarja, da grem; tu me gledajo postrani, ne morem več!“

Mati je mati. In če vse pogori v njenem srcu, ljubezen in skrb ne ugasneta nikoli. Pomislila je na preteklost, pomislila na mnoge šibkosti svojega sina — in revež se ji je zasmilil; bogve kako mora trpeti,

dasi ni hudobije v njem, samo šibak je, tako neizmerno šibak.

Dala mu je denarja in on je odšel, ona sama ni vedela kam, ker mu ni nikoli preveč verjela. — — — — —

Odmolili so in se odpravili spat. — Ko je prišla mati v svojo sobo, je pokleknila pred posteljo in sklenila glavo med roke.

„Oh, ti moj Bog! Denarja me prosi; da se pridno uči, mi piše; da ne pije; le še sedaj — in nikoli več; v par mesecih konča in dobi službo. Da bi imela denar pri rokah; — on ima, on bi mi ga lahko dal, moral bi mi ga dati; — a tak sin, tak brat! — O Bog, samo ti vidiš in veš, samo pri tebi je tolažba in usmiljenje!“ — —

Mati je imela lepega denarja, a bil je večinoma razposojen in naložen; tudi sin ji je imel še precej izplačati, a kolikorkrat ga je vprašala, naj ji da, ker mora poslati Ivanu, je proklet njo in brata.

„Pol premoženja je že zapravil!“

„Ali ni imel tudi on svojega deleža pri hiši? In kar je mojega, mu pač menda lahko dam, ti imaš dovolj zase in za otroke; Boga zahvali.“

„Le dajajte mu, le pojite ga, pijanca, lumpa, zapravljujca, potepuha, lenobo; sram bi Vas moralo biti takega sina, pa ga še podpirate. Gospod bi že lahko bil, ki bi hiši in Vam pomagal, pa ga moramo še rediti, in da bi mu že dali samo, kar potrebuje; če bi mu ne bili pošiljali toliko denarja, ki ga je greh in škoda, bi bil že morda kaj — Vi ste krivi!“ —

Klečala je mati in točila solze v odejo, kakor bi stal v resnici pred njo in kričal nanjo; — ni sin to, še človek komaj: dobro je vedel, kje jo najbolj boli, nalašč jo je udaril tam, ravno tam, brez vsakega usmiljenja; sirov je bil in brezsrčen, ni bilo iskre ljubezni v njem.

Ne, Ivan ni bil tak, on ni bil brezsrčen, on ni bil brez ljubezni. V vsej njegovi odurnosti, ki jo je včasih pokazal, se je skrivala ljubezen — iz same ljubezni je bil oduren: on ni mogel biti ljubezniv, prijazen, nežen, ni mogel kazati ljubezni, ki se je skrivala v srcu, zato, samo zato je bil oduren.

In tudi ona ga je ljubila v vsej njegovi odurnosti, kakor je ljubila vse tri otroke; kakor je ljubila starejšega sina v vsej njegovi brezsrčnosti, kakor je ljubila hčer v vsej njeni brezbriznosti; ljubila jih je z bridkostjo, a ljubila jih resnično in iskreno in tako globoko, kakor ljubi samo mati. — A njega je ljubila najbolj, njega se je najbolj oklenila, ne samo radi velikih nad, ki jih je nekoč sanjala o njem in ki niso še popolnoma izginile; smilil se ji je revež, ko je romal po svetu, ko je blodil po neznanih krajih, ko se je izgubljal po bogve kakšnih

potih, tako pomilovanja vreden, da se je moralo srce razplakati nad njim samega usmiljenja in ljubezni. Kolikor bolj se je revež izgubljal, toliko večje je bilo usmiljenje, toliko večja je bila ljubezen.

— In nocoj, bogve kje je nocoj; morda zmrzuje; lačen je morda in truden, nima morda skorje kruha, nima, kamor bi glavo naslonil. — Pisal je, da dobro dela, da bo kmalu vsega konec; verjame mu, kakor je verjela vsakemu pismu, dasi je vedela, da ne bo nikoli res, kar ji piše, ker ga pre-dobro pozna. — Bogve kje je, bogve kaj dela sedaj v tej uri, v tem hipu; bogve kaj misli. — Bogve kako žalosten je leta konec — bogve kako žalosten bo začetek. Če je obup v srcu, je izgubljen.

„— Ozri se nanj, — reši ga, kakor je Tvoja volja, kakor je zanj najbolje! Ozri se nanj nocoj, v tej noči, v tej uri, da se dvigne; vlij mu volje in moči v srce; podpri ga, šibkega in slabotnega; usmili se ga, trudnega, izmučenega; povedi ga na stezo, spremljaj ga, da se ne izgubi z nje! Daj, da bo začetek dober in dober konec! — —“

In upala je, trdno je upala, prepričana je bila, da pride čas, ko bo konec njenih solz. — Bog je usmiljen, in zakaj bi ne bil ta večer zadnji? —

V vasi na drugem griču je umiralo staro leto, zdihovalo je v zadnjih hipih — dvanajst dolgih, žalostnih vzdihov. — —

Bilo je tisto uro v daljnem, tujem mestu, v tesni, mrzli in pusti sobi.

Za mizo je sedel v staro suknjo zavit dolg, suh človek; z lakti oprt na mizo, obraz med rokami, je strmel v zamrznjeno okno; imel je dolge, svetle, razkuštrane lase, droben, podolgast obraz, poraščen z redkimi kocinami; na prvi pogled mlad, je bil v resnici že precej postaran; na čelu je bilo zarisanih že dvoje globokih brazd.

Pred njim je vrel samovar. Sedel je nepremično, toliko da je od hipa do hipa trenil z očmi.

— — Sedaj kleči doma ob postelji in moli in misli name — in joče; — mrzlo je v sobi, a ona ne čuti mraza. — Če ne bi imel pred očmi tiste slike, ki sem jo ulovil v pozni noči, ko sem tako nepričakovano prišel domov, če bi je ne zrl vedno pred seboj, ko se zbuja v srcu obup, kje bi že bil sedaj! — Smejali so se mi v bogoslovju, ko sem jim pripovedoval, da me je le njena ljubezen ohranila v življenju, da sem prišel samo z namenom, poboljšat se, naučit se življenja, postat mož, ki se zna zatajevati in premagovati — samo njej na veselje, da bi jo vsaj nekoliko odškodoval za vse, vse. Smejali so se mi, ker mi niso verjeli! — In ko

sem odhajal — sedeli smo trije v temni sobi. „Torej greš?“ — Grem! — „Imaš denar?“ — Imam! — „Kaj je rekla mati?“ — Nič! Kaj pa hoče? — „Ivan, jaz se bojim zate!“ — Kaj bi se bal! — „Izgubiš se!“ — Nisem otrok! — „Pomisli nazaj!“ — Pustimo, kar je bilo, sedaj je drugače! — „Ne vem!“ — Sodil boš lahko po pismih, — po pisavi boš lahko sodil, ali se bom držal! — „Bojim se zate!“ — Kaj bi se bal! — „Prešibak si; — glej njega tu, zanj se nisem bal, poznal sem ga, vedel sem, da je mož, ki lahko gre v življenje; več časa je poizkusil kakor ti; svetoval sem mu, rekel sem mu: Idi, če ni drugače.“ — Tudi meni ni drugače! — „Je! Prijadral si v pristan, ladja razbita, jadra polomljena — in sedaj hočeš zopet v vihar. Le v mirnem zavetju lahko popraviš ladjo.“ — Ladja je trdna, — dobro popravljena, jadra cela in napeta! — „Da bi le res bilo!“ —

Ločili so se in se razšli.

Prav je imel tovariš: prijadral je v miren pristan z razbito ladjo; če bi ga ne bil dosegel začasa, bi se potopil z razbito ladjo do dna. — A sedaj je vse popravljeno in krepak krmar na krmilu, krepka in trdna volja in ne bo se več neumno spuščal na odprto morje. — —

— Odpusti, mati, odpusti, četudi ni vse tako! — Odpusti, samo ljubezen me reši; — samo tvoja ljubezen in tvoja molitev mi daje moči, mi daje volje! —

Izdihnilo je staro leto.

Vstal je. — „O Bog, kam jadra naša ladja — kam nas žene veter. Daj krmarju moči!“ — —

Po dolini je romal samotni romar, bogve kdo in bogve kam. Trudne so bile njegove noge, ledene in trde; omamljiva zaspanost se je pretakala po njegovih žilah:

„Samo za trenutek bi sedel in počival, samo za trenutek!“

Hotel je sestiti.

„Ne, Bog ne daj! Sedel bi in nikoli več bi ne vstal, če bi zmrznila ljubezen in če bi zmrznilo v srcu hrepenenje, ki mi kaže pot. — Dolga je pot in težavna, a ljubezni ni mere in ni meje!“ — —

Bogve, če ni sedel romar in zadremal, če ni zmrznila v srcu ljubezen in z njo hrepenenje, ki mu je kazalo pot, bogve!

Bogve, če ni vihar zajel ladjo in jo razbil in jo potopil do dna, bogve!

Če ni bil krmar dovolj krepak, če ni bila ljubezen dovolj vroča, ni bilo pomoči, ne rešitve!

Umiralo je staro leto in umrlo, in tisti hip je rodil čas mlado, sam Bog ve, kakšno.

